

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

РЪКОВОДСТВО
добри практики
за разработване и реализация
на политики за
интелигентна специализация
на национално и регионално равнище

Февруари, 2020 г.

Проектът „Ефективна и прозрачна политика за интелигентна специализация на България 2021-2027“ се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Предговор

В основата на процеса на интелигентна специализация стои идеята за трансфер на знание и ноу-хау, генериране и внедряване на добри практики, обмен на опит и научени уроци чрез взаимодействие на регионално и национално равнище.

Регионалният бенчмаркинг се разпознава като полезен инструмент както за комплементарното развитие на регионите в рамките на националните икономики, така и на европейско равнище при провеждането на кохезионна политика. Позиционирането и ре-позиционирането на регионите чрез основан на широк набор от индикатори сравнителен анализ и извличане на добри практики е широко използван подход от Европейската комисия (ЕК) при провеждането на целенасочени политики в подкрепа на интелигентната специализация в региони със специфични потребности.

Настоящата публикация се основава на обстоен анализ на европейските региони от гледна точка на дефинирането и напредъка по приоритети на процеса на интелигентна специализация (ИС), и тяхното групиране по показатели за социално-икономическо развитие, изследователски и иновационен потенциал. На тази основа са генерирани добри практики с потенциал да бъдат взети под внимание / адаптирани в процеса на разработване на Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) на България за програмен период 2021-2027.

За изпълнението на тази цел е използван опита на Съвместния изследователски център на Европейската комисия (JRC) в две насоки:

- S3-платформата (<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>) и набора от предлаганите от нея интерактивни карти и инструменти за генериране и съпоставяне на данни и сравнителни анализи на различни разрези от изпълнението на процеса на ИС;
- Усилията за подкрепа на ИС в т.нар. изоставащи региони на Европейския съюз (ЕС).

Като изоставащи са определени две групи региони с показатели за състояние и потенциал за развитие, по-ниски от средните равнища на ЕС, във втората от които попада и част от територията на България:

- Региони с нисък растеж – включват слабо развити региони или региони в преход (такива с Брутен вътрешен продукт (БВП) на глава от населението до 90% от средното равнище за ЕС), които не са постигнали напредък през периода 2000-2013 г. Тази група обхваща почти всички по-слабо развити и преходни региони в Гърция, Италия, Испания и Португалия.
- Региони с ниски доходи – включва всички региони с БВП на глава от населението под 50% от средния за ЕС през 2013 г. Тази група обхваща няколко по-слабо развити региони на България, Унгария, Полша и Румъния.

Анализът на европейско равнище е допълнен в две други направления:

- Концепцията за ИС има редица привърженици извън територията на ЕС в лицето на национални правителства както на европейски държави кандидатски за членство или асоциирани партньори, така и в глобален аспект. Прегледът на международния опит в това отношение може също да инспирира идеи за справяне с предизвикателства, актуални на национално, регионално или фирмено равнище в България.
- Интересен опит може да бъде извлечен и на основата на междурегионалното сътрудничество в рамките на страната. Част от регионите в България на ниво NUTS 2 и NUTS 3 разполагат със собствени стратегии за ИС, включително регистрират постижения в специфични области или по етапи на процеса на ИС. Последните могат да се използват за разширяване на междурегионалния обмен на опит и управленско ноу-хау, което да се приложи в практиката на региони със статут на изоставащи такива.

При разработването на добрите практики фокусът е насочен към отразяване на натрупания опит в насърчаването на диалога между заинтересованите страни в рамките на съответните национални или регионални иновационни системи, анализа на потребностите на бизнеса, прилагането на работещи процедури за мониторинг и оценка, осигуряването на допълняемост на регионално и национално равнище и по отношение на приоритетните области.

България попада в групата на изоставащите региони и в този смисъл за нас ще бъде важно да се вземат под внимание предизвикателствата пред останалите държави, част от чиито региони изпитват затруднения, произтичащи от относително ниските равнища на доход и/или незадоволителния растеж, както и стратегическите решения, които те вземат за справяне с посочените предизвикателства.

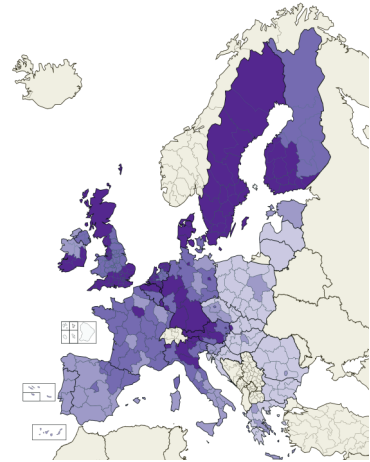
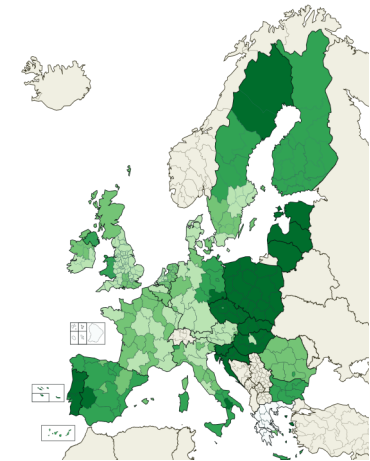
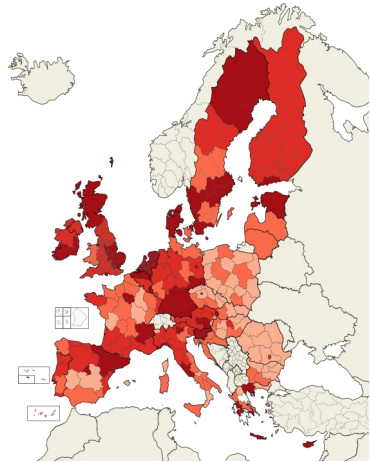

За целите на анализа на европейските региони и генерирането на добри практики са използвани бази данни и вторична информация от следните основни източници:

Eye@RIS3: Innovation Priorities in Europe – инструмент за визуализация на приоритетите за ИС, базирани на националните и регионалните стратегии и свързаните с тях документи.

Benchmarking Regional Structure – интерактивен инструмент, който позволява идентифицирането на референтни региони на основата на синтетичен индекс за структурни различия и сравнение на регионалните предимства и недостатъци.

R&I Regional Viewer – инструмент за визуализация на структурни подобия на основата на показатели в три области – базови икономически индикатори, предоставени от Евростат, планирани инвестиции в изследвания и иновации със средства от европейските структурни фондове,

Германия

Регион Везер-Емс (Weser-Ems)

„Стратегическите съвети“ като инструмент на концепцията за интелигентна специализация

Защо

ДОБРА ПРАКТИКА

Weser-Ems е разположен в северозападната част на Германия, населяван е от 2,5 милиона жители и обхваща площ от 15 000 km². Регионът притежава дълъг и много успешен опит в областта на интелигентната специализация. Първият РИС-проект, осъществен с подкрепата на ЕС, формира основата за развитието на региона до 2010 г. Благодарение на обединените усилия на редица представители от икономиката, науката и администрацията, Weser-Ems е сред най-добре развитите и динамични региони на Германия днес.

Именно широкото регионално участие на принципа „отдолу-нагоре“ се възприема като ключов фактор за успеха на РИС3. Всички 17 области (Landkreise) и независими градове (kreisfreie Städte) в региона (NUTS III) са възприели РИС3 като доброволно обвързваща рамка на действие. На свой ред, правителството на Долна Саксония (Landesregierung Niedersachsen) непрекъснато подкрепя този „местен“ подход.

Създадените „Стратегически съвети“, или т. нар. мозъчни тръстове, включват водещи регионални експерти в трите приоритетни области съгласно РИС3: биоикономика, енергетика и морско дело.

В подкрепа на процеса на

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Стратегическите съвети са пример за способността на даден регион да се самоорганизира стратегически (на ниво NUTS II) и успешно да представява своите интереси в рамките на ЕС.

Това е управленска структура, от която могат да се възползват всички участници в региона. Около 50 водещи представители на регионалната икономика, наука и администрация редовно и активно участват в дейността на стратегическите съвети.

Предпоставка за успеха на Стратегическите съвети е наличието на много голяма готовност на ключовите регионални участници да си сътрудничат и да участват активно. Широкото гражданско участие е фактор за доверието към Стратегическите съвети, които на практика са органи без правна обвързваща сила и легитимация.

Регионът Weser-Ems притежава силни позиции в областта на **БИО-ИКОНОМИКАТА**. Не става дума само за един отделен под-сектор, а за всички аспекти на биоикономиката, които се отличават с висока степен на специализация и в същото време са силно взаимосвързани. Това създава положителна среда за трансфер на технологии.

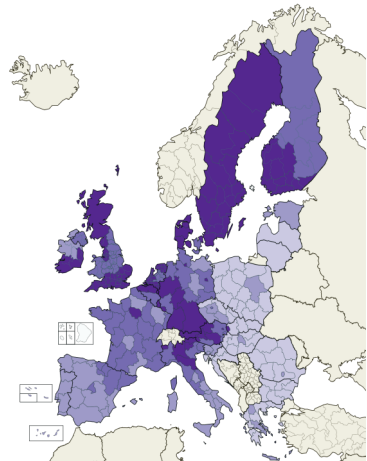
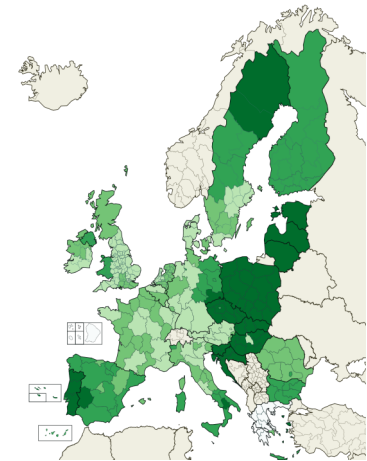
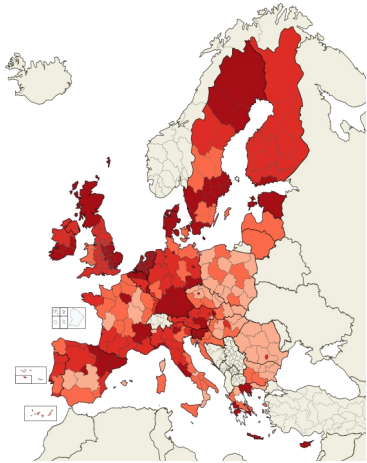
Генералният план Биоикономика 2020 на ниво регион Weser-Ems представлява основният документ за засилване на научните изследвания и иновациите в областта на биоикономиката. Планът е разработен в рамките на **Стратегическия съвет по биоикономика** и интегрира целите на РИСЗ за Везер-Емс и РИСЗ за Долна Саксония, от една страна, с проектните цели за секторно развитие, от друга.

Планът Биоикономика 2020 включва девет основни дейности с цел осигуряване на необходимите условия за развитие на сектора и за подкрепа на включените в него предприятия. Всяка дейност обхваща конкретни мерки и проекти. Стратегията се основава на местните /регионалните ресурси и предвижда практически мерки за насърчаване на биоикономиката в дългосрочен аспект.

Биоикономика 2020 представлява само един стълб от триединния подход на РИСЗ за Weser-Ems. Паралелните генерални планове „Морско дело 2020“ и „Енергетика 2020“ също предвиждат мерки за насърчаване на иновациите в областта на биоикономиката в съответните свързани сектори.

Дейността на Стратегическите съвети в трите приоритетни области е подкрепена от така наречените „**Мениджъри на знанието**“ („Wissensmanager“). Тяхната основна задача е да институционализират процесите на трансфер на иновации от научните изследвания към внедряването в практиката, и да повишат иновативния потенциал на Weser-Ems като цяло.

Испания

Баска автономна област

Регионален подход към процеса на интелигентна специализация

Защо

ДОБРА ПРАКТИКА

В рамките на процеса на интелигентна специализация, многостепенното управление се превръща в основно предизвикателство за всяка национална и регионална икономика. То е особено ясно изразено в Испания, автономните области на страната, и техните провинции.

Една от отличителните характеристики на РИС3-процес в Страната на баските през последните години е появата на планове за РИС3 на още по-ниско равнище - провинция и град. Градове като Билбао поемат много важна роля, свързана с иновациите и икономическото развитие, и стават част от разрастващата се програма „Умни градове“ (Smart Cities). Страната на баските е в добра позиция да се възползва от тази нова градска динамика предвид икономическото състояние и качество на живот на трите си големи града.

Страната на баските се радва на отличителен статут на стар индустриален регион, който успешно се справи с икономическите предизвикателства от 80-те и 90-те години на миналия век, дотолкова, че днес тя е възхвалявана от ОИСР като **история за успех в регионалната трансформация**.

В подкрепа на процеса на

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Страната на баските (или Еускади, на баски: Euskadi) се възползва изцяло от възможностите, предоставени от концепцията за интелигентна специализация. Практиката показва, че политическият ангажимент на правителството на баските далеч не е само хартиено упражнение за достъп до регионалните фондове на ЕС. Баският модел дава отговор на четири основни въпроса, свързани с регионалната иновационна политика: 1) баланс между традиции и новости; 2) взаимодействие между вътрешнорегионалния и междурегионалния трансфер на знание и добри практики; 3) основано на иновациите съжителство между държавно центрираните и мрежово ориентирани подходи за регионално управление; 4) успешно операционализиране на сложен политически процес, какъвто е РИС3.

Основни елементи на стратегията за ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Определени са **три стратегически приоритетни области**:

- * Здравословен начин на живот
- * Енергия
- * Върхово производство (баска промишленост 4.0).

Наред с тези стратегически приоритета РИС3 идентифицира **четири ниши на възможностите**, които са силно свързани с развитието на територията (градско и селско развитие):

- * Храна
- * Творческа и културна индустрия
- * Градско хабитат
- * Екологични екосистеми

В допълнение към ангажимента да се съсредоточи върху тези вертикални приоритетни области и ниши на възможностите, РИС3 определя **пет оси за хоризонтални действия**:

- * Гарантиране развитието на човешки капитал за наука, технологии и иновации
- * Гарантиране на високи постижения в системата на науката, технологиите и иновациите
- * Насърчаване на социалните иновации като ключ към процеса на трансформация на страната на Баските
- * Използване на публично-частно партньорство за изграждане на бизнес екосистема с висока добавена стойност
- * Подкрепа за отворена наука, технологии и иновации за насърчаване усвояването и генерирането на нови знания.

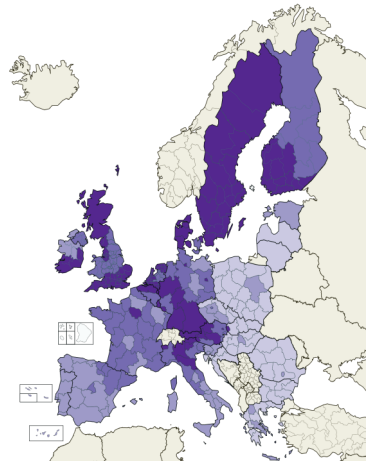
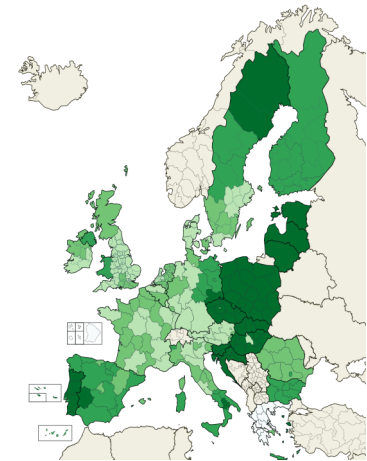
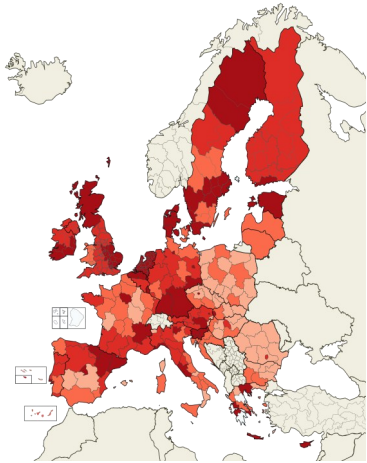
РИС3 определя и **пет оперативни цели**, които са насочени към използване на основните възможности на средата и справяне с предизвикателствата на регионалната система за наука, технологии и иновации:

- * Концентриране на ресурси за изследвания, развитие и иновации и инвестиции в приоритетните области
- * Насърчаване на ключови изследвания и експериментални разработки
- * Ориентиране на регионалната система за наука, технологии и иновации към резултатите
- * Укрепване на капацитета за усвояване на международни фондове за научни изследвания, развитие и иновации
- * Увеличете на броя на фирмите, които внедряват иновации

Еволюция на Стратегията за конкурентоспособност на Баската автономна област

Австрия

Долна Австрия

Програма Технопол - изследвания, образование и бизнес на едно място

Защо

ДОБРА ПРАКТИКА

Технополите са платформи за трансфер на ноу-хау и разпространение на знания и насърчават регионалното и международното сътрудничество. Програмата е **неразделна част от регионалната иновационна стратегия в Долна Австрия** и е съфинансирана от ЕС. Подкрепата за развитието на иновационния потенциал на компаниите в региона решава ключов стратегически проблем, свързан със създаването на критична маса в области, в които регионът има конкурентни предимства. Програмата изгражда мостове между икономиката и университетите. Това се постига чрез насърчаване на отворените иновации, включващи компании, изследователи, студенти и други заинтересовани страни.

Услугите, предоставяни от Технополите, се осъществяват в тясно сътрудничество с други регионални доставчици на услуги за иновации и трансфер на технологии, кълстери, агенции за финансиране, технологични центрове и други. От 2004 г. насам около 1500 изследователи са изпълнили 312 проекта с общ обем от около 500 милиона евро, което е причина програмата да се разглежда като ключов елемент на регионалната иновационна стратегия в Долна Австрия.

В подкрепа на процеса на

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Целта на програмата Технопол е да създаде критична маса от иновативни компании, висши училища и научноизследователски и развойни звена, всички разположени на едно място и споделящи ясен тематичен фокус. Стремещт е не само да генерират нови технологични знания, но и да се създадат условия, така че новосъздаденото ноу-хау да работи в полза на бизнеса и да укрепи икономиката на Долна Австрия.

От 2004 г. стартира процес на **трансформация на регионалната икономика** от селски район към високотехнологичен и иновационен. Ключова част от тази стратегия е установяването на технологични центрове „Технополи“, които да обединят бизнеса и изследователската общност, така че да стимулират структурните промени в икономиката на Долна Австрия.

Програма Технопол се управлява от **ECOPLUS**, бизнес агенция в Долна Австрия. Агенцията е разположила технологични и бизнес центрове в четири различни локации - Кремс, Тулн, Винер Нойштадт и Визелбург. Всеки от центровете има специфичен фокус.

Technopol Krems развива нови позиции в биомедицината, фармацевцията и здравните науки. Съвременните му съоръжения са оборудвани с електронен микроскоп с разделителна способност 4 нанометра, който е уникален в Австрия и който се използва за изследвания в областта на бивизуализациите, клетъчния анализ, биомеханиката и тъканното инженерство.

Technopol Wiener Neustadt е специализиран в медицината и новите материали. Центърът за ионно лъчева терапия и изследвания MedAustron е едва четвъртият обект в Европа, който предлага иновативен тип лъчева терапия, използвайки йонни лъчи за лечение на тумори, близки до радиационно чувствителни органи и такива, устойчиви на конвенционални терапии. Районът около Винер Нойштадт се е превърнал в аерокосмическия център на Австрия. Днес той е дом на компании като Diamond Aircraft Industries и FOTES, изследователски филиал на Университета за приложни науки Винер .

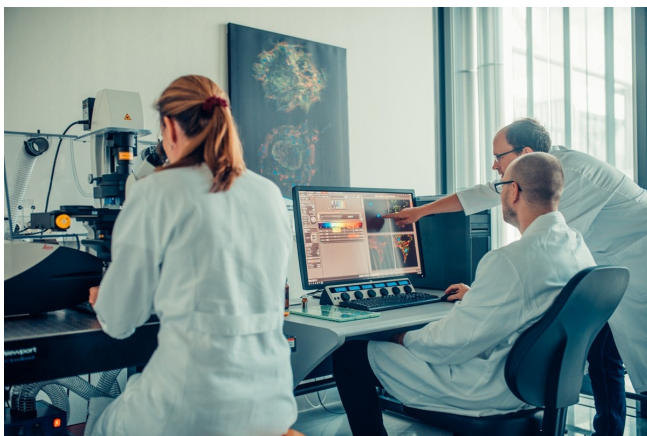
Technopol Tulln е един от международно признатите изследователски центрове за природни ресурси и биотехнологии.

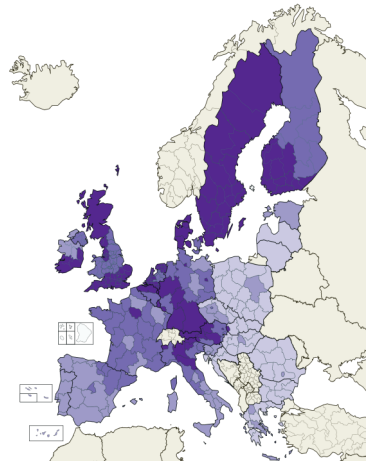
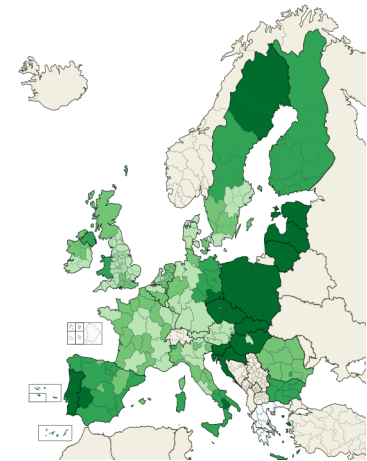
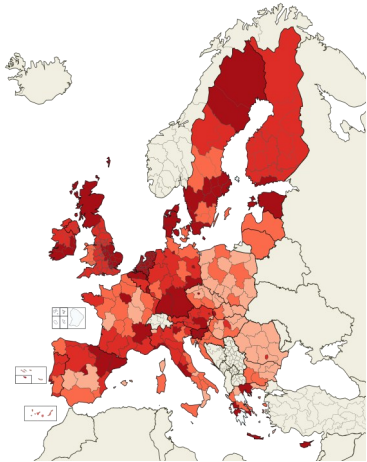
Technopol Wieselburg е открит през 2013 г. Специализира в областта на биоенергията, селското стопанство и хранителните технологии. Дейностите на центъра покриват всички технологии за ефективно и екологично осигуряване на горива, топлина енергия и енергия от биомаса.

Условия за създаването на Технопол:

- * Компетенции за научноизследователска и развойна дейност с ясен фокус върху съответната технологична области ;
- * Висше училище с профил в технологичната област, за да се свърже научноизследователската дейност с образованието;
- * Иновативни и технологично ориентирани фирми като източник на търсене на технологично знание и с опит на националните и международните пазари;
- * Подходяща локация, която да отговаря на нуждите на технологично ориентирани компании и изследователски институти;
- * Дългосрочната перспектива от поне 10 години по отношение на финансовия бюджет и човешките ресурси.

Унгария

Észak-Alföld (Northern Great Plain)

Насърчаване на иновациите чрез инструментите за възлагане на обществени поръчки

Защо

ДОБРА ПРАКТИКА

Реализацията на проекта RAPIDE преминава през три фази:

- 1) **Идентифициране на потенциалните възложители** на обществени поръчки в региона и оценка на техните технологични потребности в средносрочен и дългосрочен аспект.
- 2) Подготовка на процедури за възлагане на предтърговски обществени поръчки. За целта е създадена електронна платформа, с чиято помощ е направен **сравнителен анализ** между технологичните потребности на възложителите на предтърговски обществени поръчки, от една страна, и технологичния капацитет на бизнеса в региона, от друга.
- 3) Фазата на изпълнение включва **дизайн на реални процедури за възлагане на предтърговски обществени поръчки** с цел да се отговори на потребностите на публичния сектор и да се намерят иновативни решения на обществените предизвикателства. Стартирането на процедурите, оценката на офертите на конкурентна основа, и сключването на договорите за изпълнение на развойните продукти е възложено на INNOVA.

Общата продължителност на първа и втора фаза на проекта е 9 месеца. Фазата на изпълнението трае 15 месеца.

В подкрепа на процеса на

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Националната стратегия на Унгария за научноизследователска и развойна дейност „Инвестиция в бъдещето“ (2013-2020) поставя цел за активизиране на иновациите в публичния сектор в области като здравеопазване, околна среда, енергетика, образование, транспорт и логистика.

Стратегията предвижда насърчаването на иновациите чрез инструментите за обществени поръчки, включително за т.нар. предтърговски обществени поръчки (pre-commercial procurement, PCP) с финансиране от Фонда за иновации в областта на научните изследвания и технологиите (KTIA), европейските структурни фондове и секторните бюджети.

Изпълнението на тази цел се осъществява с подкрепата на **Регионалната иновационна агенция INNOVA Észak-Alföld**.

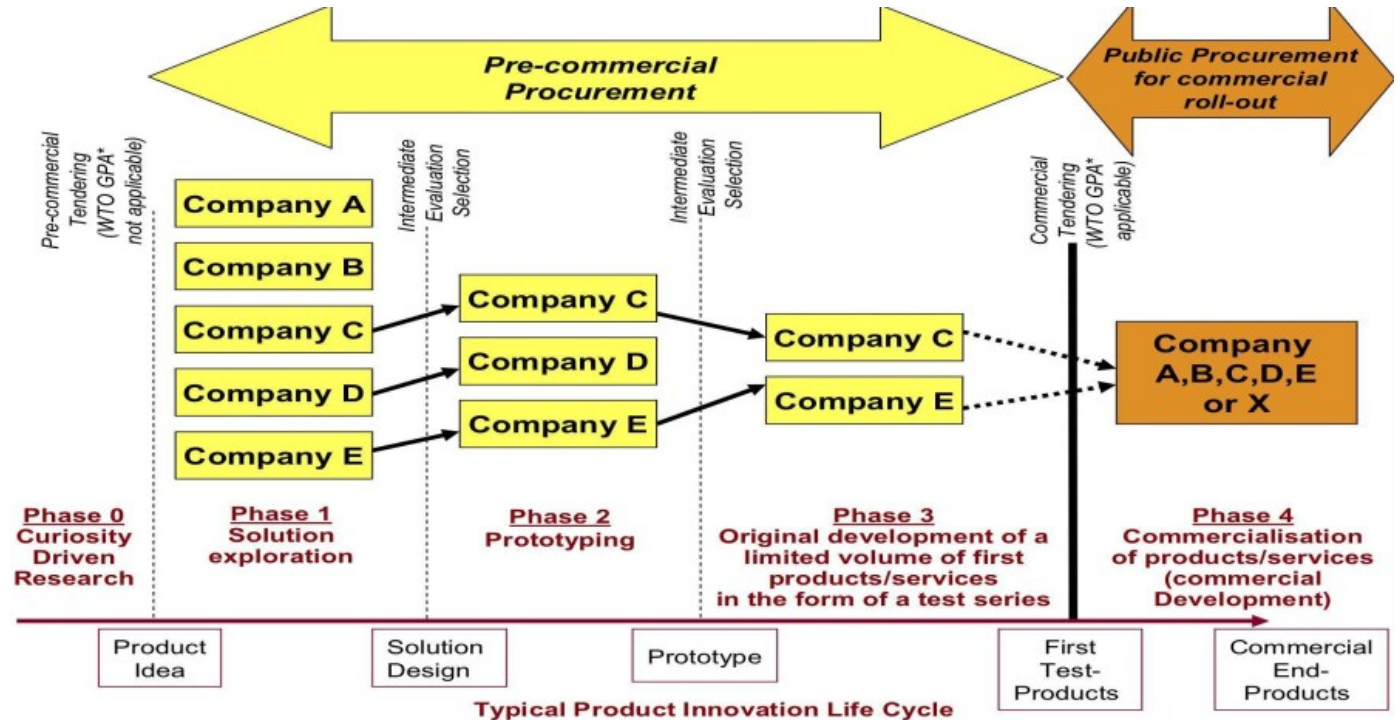
Очаквано ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Унгария прилага подход „отдолу-нагоре“ при разработването на модела на предтърговските обществени поръчки с пилотен проект на регионално равнище. Проектът RAPIDE (Region Action Plans for Innovation Development and Enterprises) се изпълнява от Регионалната иновационна агенция INNOVA в рамките на регион Észak-Alföld.

Основна цел на пилотния проект RAPIDE е да се създадат условия за приложение на предтърговските обществени поръчки като инструмент за насърчаване на трансфера на нови технологии към практиката, повишаване на иновационната активност на бизнеса, и решаването на социалните предизвикателства по иновативен и устойчив начин.

Основните области, по отношение на които се планира приложение на модела на предтърговските обществени поръчки, включват: транспорт, ИКТ, енергетика, здравеопазване, електронно правителство и процеси на реструктуриране на държавната и регионалната администрация.

С цел подобряване на административния капацитет на участниците в процеса, в рамките на следващи проекти се разработва Наръчник за приложение на предтърговските обществени поръчки, провеждат се обучения и кампании за повишаване на информираността и повишаване на доверието между предприятията и представителите на държавната администрация.

GPA = Government Procurement Agreement

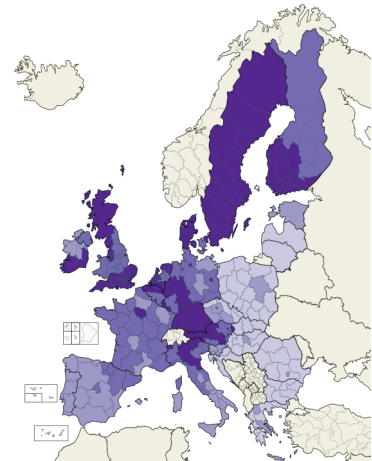
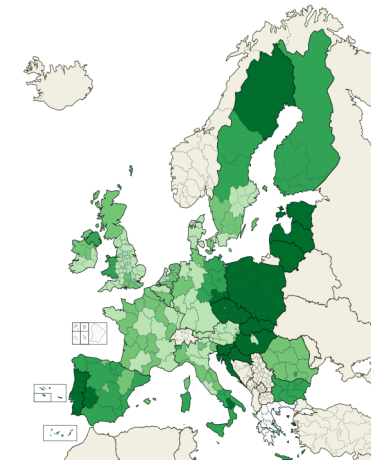
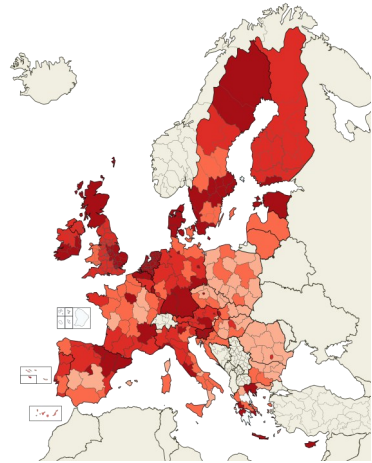
Основни затруднения, които съпътстват процеса на използване на модела на предтърговските обществени поръчки в Унгария:

- * Недостатъчно познаване на европейските добри практики в приложението на предтърговските обществени поръчки;
- * Липса на експертиза от страна на основните групи заинтересовани лица;
- * Липса на доверие между потенциалните участници в процеса - държавна администрация, публични власти, бизнес;
- * Ниска иновационна култура;
- * Липса на капацитет за управление на НИРД и права върху ИС;
- * Ненадеждна закрила на правата върху

интелектуалната собственост - обект на предтърговски обществени поръчки. За предприятията е проблематично да предоставят достъп до собствено ноу-хау, технологична документация и бази данни.

При прецизно осъществяване на процедурите за предтърговски обществени поръчки, последното не би трябвало да бъде проблем, тъй като при тях правата върху ИС остават в ръцете на предприятията, за разлика от стандартните процедури за обществени поръчки, при които правата върху ИС се прехвърлят към възложителя.

Решение може да бъде включването на клауза за неразкриване на чувствителна информация в договора между възложител и изпълнител на поръчката.

Естония

The Smart Nation*

Интелигентното управление е единствена алтернатива

Защо ДОБРА ПРАКТИКА

Естония е сред елитната група държави в Индекса за развитие на електронното правителство на ООН, като нейните граждани и държавни служители имат достъп до широк спектър от услуги онлайн, използват защитени цифрови идентификатори, включително извършване на плащания, достъп до пълен набор здравни услуги и гласуване в интернет.

Естония изгражда електронното си правителство от средата на 90-те години, веднага след демократичните промени.

Днес 99% от публичните услуги са достъпни онлайн 24/7, 30% от естонците използват i-Voting, а страната смята, че намалената бюрокрация е спестила 800 години работно време. Три са основните предпоставки за това:

- * дигитализиране на публичните регистрите с цел предоставяне на необходимата информация в подкрепа на електронните услуги;
- * изграждане на платформата X-Road, която свързва различни информационни системи, използвани в публичния и частния сектор, и им позволява да споделят информация;
- * предоставяне на възможности на гражданите за сигурен достъп до онлайн услуги чрез предоставяне на цифрови лични карти и цифрови подписи.
- * Заедно с още четири държави членки, Естония е включена в Регионалното иновационно табло на ЕС на национално равнище, тъй като при тях нивата NUTS 1 и NUTS 2 съвпадат.

В подкрепа на процеса на ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Благодарение на подхода, основан на ИКТ, 97% от всички училища са онлайн през 1997 г., а през 2002 г. правителството изгражда безплатна WiFi мрежа във всички населени места. От 2007 г. насам е възможно да се гласува цифрово, а до 2017 г. попълването на данъчна декларация отнема само 3 минути на средният естонец. Резултатът е, че 71% от БВП на Естония се създава от сектора на услугите.

Инвестицията в ИКТ намалява правителствените разходи до 2% от БВП, но също поставя началото на една от най-предприемчивите и иновативни държави в света с втория по големина брой стартапи на глава от населението.

Един от големите уроци е, че по пътя на дигитализацията може да има много пречки и провали, но рисковете пред националната конкурентоспособност са още по-големи, ако дигитализацията не стане факт.

Очаквано **ВЪЗДЕЙСТВИЕ**

Връзката между развитието на информационните и комуникационните технологии, от една страна, и силния национален иновационен потенциал, от друга, не е случайна и това се доказва от практиката на европейските иновационни лидери.

Естония е известна с афинитета си към отворените иновации и развитието на електронното общество. Три от четирите основни приоритета на страната като председател на Съвета на ЕС за второто полугодие на 2017 г. са в тази област: отворена и иновативна европейска икономика, безопасна и сигурна Европа, цифрова Европа и свободно движение на данните. Това е резултат от цялостната политика на страната след демократичните промени.

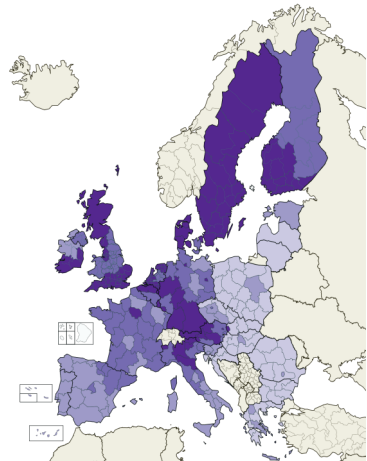
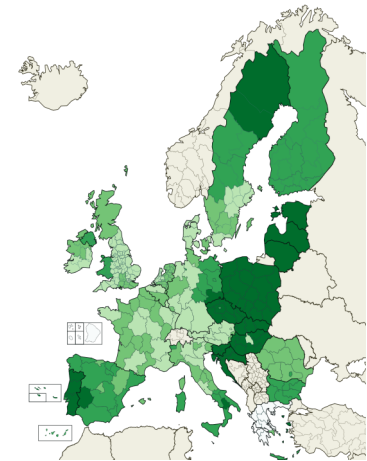
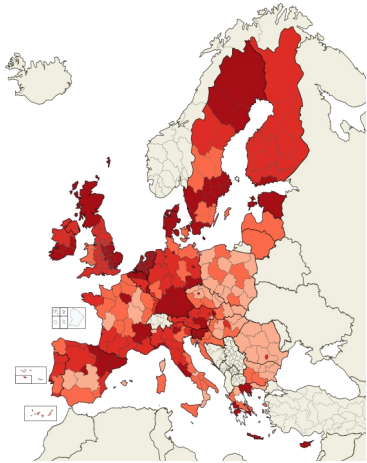
Ранният успех на електронната търговия и електронното банкиране в страната също помага за популяризирането и насърчаването на приемането на идеята за използване на услуги онлайн.

"Хората бяха запознати с правенето на много важни неща онлайн, идентифицираха се онлайн, и на тази основа беше възможно успешното изграждане на електронното правителство", казва Волфганг Дрекслер, професор по управление в Технологичния университет в Талин.

„Другите държави не трябва да се опитват да копират подхода на Естония поради уникалния характер на страната - малки мащаби от гледна точка на територия и население и **висока степен на доверие между гражданите и правителството.**“ Вместо това, европейските страни трябва да преследват „**впечатляващата цифрова промяна**“, вдъхновена от Естония, но приложена по свой уникален подход.

- * Правото на ползване на интернет е издигнато в основно право на естонските граждани в Конституцията на страната.
- * Територията на цялата страна е покрита с публични точки за безжичен интернет, по-голямата част от които са безплатни.
- * В страната е осигурено гласуване през интернет.
- * Над 700 са публичните услуги, предоставяни онлайн.
- * Електронно здравно досие.
- * Електронно училище (eKool, или е-училище).
- * Почти 100% от банковите трансакции се правят в интернет среда.
- * Tiger Leap Foundation изпълнява програма „Тигров скок“ с три основни приоритета – компютризация и интернет свързаност на училищата, развитие на образователен софтуер и компютърно обучение за учителите.
- * Програма "Work in Estonia" търси ИТ специалисти от чужбина.
- * Електронна фирмена регистрация с постигнат рекорд от 18 минути.
- * Електронен резидент на Естония - новата дигитална нация, позволява регистрация и управление на бизнес от всяка точка на света като резидент на Естония.

Полша

Великополско войводство

Първият научно-технологичен парк в Полша в подкрепа на взаимодействието между наука и бизнес

Защо **ДОБРА ПРАКТИКА**

Научно-технологичният парк в Познан (PSTP) е първият техноло- гичен парк в Полша (1995). Той се управлява от Фондация към Университета „Адам Мицкевич“ в Познан, която е нестопанс- ка организация с мисията да стимулира сътрудничеството между науката и индустрията, да подкрепя регионалното раз- витие чрез иновации, трансфер на технологии и международ- но сътрудничество. Основни дейности:

- * **Научноизследователска и развойна дейност:** изследовател- ски услуги за компании, „инкубация на технологии“ - подго- товка и тестване на технологии въз основа на резултатите от университетските научни изследвания в 12 изследователски центъра.
- * **Инкубатор за стартиращи фирми:** курсове по предприе- мачество, коучинг, срещи с инвеститори.
- * **Трансфер на технологии:** предоставяне на информация, консултации, научно и бизнес сътрудничество, академично предприемачество.
- * **Осигуряване на инфраструктура** - отдаване под наем на оборудвани лаборатории и офис пространство, създава- не на благоприятна за иновациите среда.

В подкрепа на процеса на **ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ**

Университетът „Адам Мицкевич“, Познан, Полша е най-голямата академична инсти- туция в регион Великополска (Greater Po- land) и един от най-добрите полски уни- верситети. Репутацията му се основава на дългогодишна традиция във висшето образование и изключителните постиже- ния на академичния състав, студентите и завършилите.

През последните 25 години **Фондация „Адам Мицкевич“**, заедно със създадения към нея Научно-технологичен парк работят в изпълнение на целта за преодоляване на пропастта между науката и бизнеса чрез разработване на нови технологии и предоставяне на специализирани изсле- дователски услуги, трансфер на техноло- гии и инициативи за подкрепа на иноваци- ите в региона.

Научно-технологичният парк е важен участник в регионалната иновационна система със значителен принос за разви- тие на иновативния бизнес.

ВЪЗДЕЙСТВИЕ

33 подробни пазарни анализа на възможностите за комерсиализация на конкретни технологични решения.

251 създадени профила на компании и изследователски екипи в базата данни с цел оптимизиране на управлението на взаимоотношенията с клиентите. Експертите на PSTP смятат, че директният контакт е най-ефективният начин за управление на трансфера на технологии.

52 двустранни срещи с изследователи и потенциални бизнес партньори за обсъждане възможностите за технологичен трансфер.

ИНОВАЦИОНЕН ИНКУБАТОР

За да подкрепи процеса на комерсиализация на знанието, PSTP в сътрудничество с Министерството на науката и висшето образование, стартира инициатива, наречена Иновационен инкубатор.

50 карти за технологичните потребности на компаниите от региона.

60 патентни анализа на пейзажа и подкрепа Изследователите в подготовката на патентни заявки.

23 прототипа с цел проверка на приложимостта на конкретни технологични решения. Това позволява минимизиране на риска свързан от пазарен провал.

10 споразумения за комерсиализация са подписани между изследователски институции и компании. Във всички споразумения правата на интелектуална собственост са предоставени под формата на лиценз.

Целта е организирането на срещи между бизнеса и изследователски екипи, в рамките на които се представят нови технологични решения с потенциал за пазарна реализация от страна на бизнеса. Екипът от експерти по PSTP разработи **Пътна карта за комерсиализация и оценка на технологиите**, към които компаниите проявяват интерес.

Представените технологични решения са оценени на базата на четири групи индикатори:

- * иновативност на технологията;
- * обем на пазара и достъпност;
- * статус на интелектуалната собственост;
- * ангажираност на екипа.

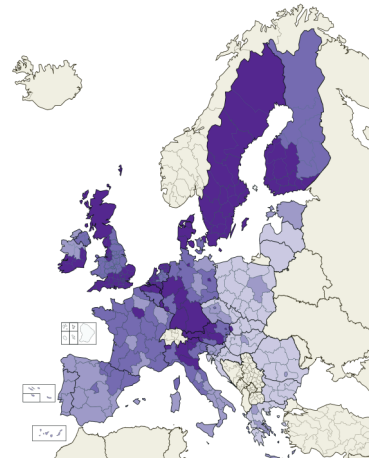
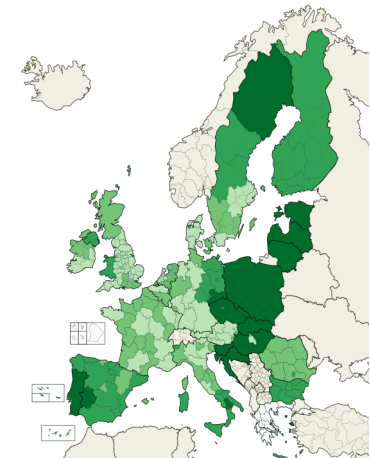
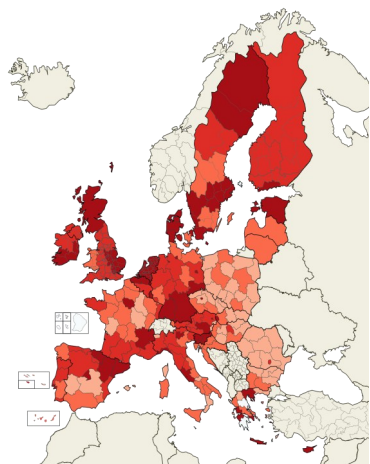
ФОНД ЗА ПОСАДЪЧЕН КАПИТАЛ

Веднъж годишно PSTP търси амбициозни предприемачи, които планират да създадат и развият съвременни продукти и услуги в областта на химията, биотехнологиите и ИКТ.

Преди да бъде взето решението за финансиране, идеите се тестват в сътрудничество с големите компании. Положителните отзиви от пазара дават зелена светлина за развитие на нов бизнес, подкрепен от Фонда

Освен че предлага съвети и инвестиционен капитал, PSTP предоставя достъп до изследователска среда, оборудване и технологии на избрани фирми. Основните критерии за оценка са: иновативност, конкуренция, закрила на интелектуалната собственост, бариери за навлизане на пазара, проучване на възможностите, оценка на екипа, избран бизнес модел за развитие. Оценката се прави от създадена за целта Комисия.

Норвегия FORREGION

Програма за регионални иновации, базирани на научните изследвания

Защо

ДОБРА ПРАКТИКА

Програм FORREGION има три основни компонента (стълбове): 1) Инструменти за насърчаване на широкото използване на иновации, базирани на научни изследвания (посредничество в компетенции, проучвания за осъществимост); 2) Повишаване на капацитета за засилване на сътрудничеството между изследователските и образователните институции и индустрията и предоставяне на достъп на индустрията до съответното образование и изследвания в региона; и 3) Знания и диалог за регионалните усилия, свързани с иновациите, основани на научни изследвания.

Основната цел е да се увеличи броят на компаниите, които използват научни изследвания в своите иновационни дейности и да се засили връзката между регионалните и националните усилия за иновации, базирани на научни изследвания.

Министерството на местното самоуправление и модернизацията на Норвегия е основният източник на финансиране за програмата FORREGION. Норвежкото правителство планира да увеличи инвестициите в научни изследвания и да постигне цел от 3% от БВП на разходите за НИРД до 2030 г.

В подкрепа на процеса на

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Регионалната мисия на **Изследователския съвет на Норвегия** гласи, че Съветът трябва да насърчава иновациите в публичния и частния сектор във всички части на страната. Програмата за регионални иновации, базирани на научните изследвания FORREGION ще помогне регионалната политика да се превърне в действие. Програмата FORREGION надгражда и допълнително разширява рамката, разработена от **Изследователската инициатива за Северна Норвегия (NORDSATSING)** и **Програмата за регионални НИРД и иновации (VRI)**.

Конкретните дейности по програма FORREGION **ще се основават на уникалните възможности и предизвикателства на всеки регион**, каквато е идеята, заложена в концепцията за интелигентна специализация.

Дейности по мобилизационните проекти

- * **Посредничество за компетенции** - в отделни компании, чрез семинари и в мрежи. Брокерите обсъждат идеи и възможности за проекти с компании, свързват компанията със съответните изследователи, организират срещи между компании и изследователи за обсъждане на възможности и идеи, Компетентното насърчават използването на регионални, национални и международни схеми.
- * **Изследванията за осъществимост** са малки проекти в компании с малък или никакъв опит в НИРД. Компанията трябва да си сътрудничи с изследователска група. Представлява основа за участие в конкретни проекти.
- * **Мрежовите срещи** събират различни видове участници за обсъждане на различни въпроси. Мрежовите срещи са подходящи за събиране на участници от различни индустрии и мобилизиране на възможности за взаимодействие.
- * **Схеми за мобилност** - за определен период от време изследовател работи във фирма или представител на компания работи в изследователска и образователна институция. Предназначени са за разширяване на мрежите, насърчаване на сътрудничеството и улесняване на обмена на знания между научните изследвания и индустрията.

Дейности за повишаване на капацитета

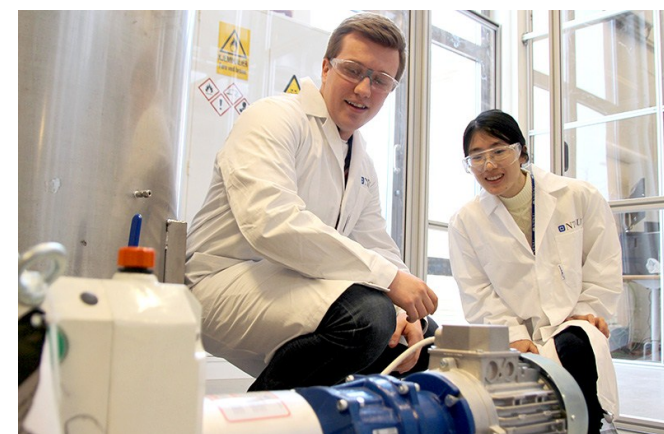
Проектите за повишаване на капацитета трябва да включват дейности, които засилват сътрудничеството между научноизследователските и образователните институции и индустрията и дават достъп на индустрията до съответното образование и изследвания в региона.

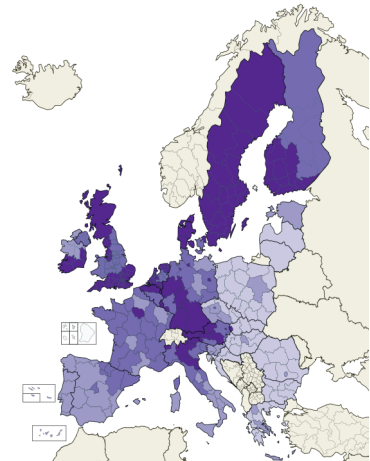
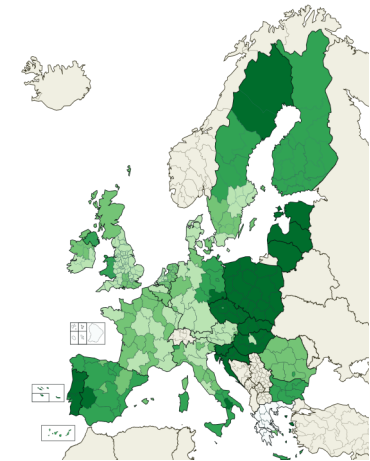
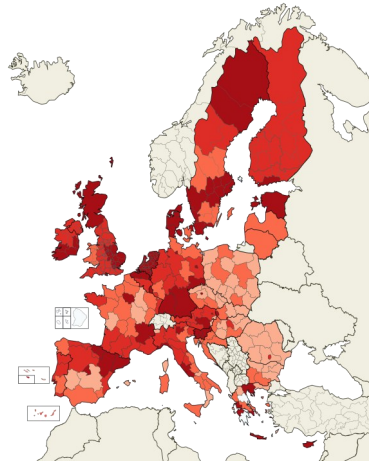
- * **Укрепване на научния капацитет** в изследователските организации чрез:
  - **увеличаване на изследователите** за подпомагане на изследователските групи в области, в които регионалната индустрия има конкретни нужди;
  - разширяване или развитие на съответните **отраслови учебни програми** на разпространение на знания;
  - **сътрудничество** с национални и международни НИРД-звена
- * **Мобилност** на лицата между изследователски организации и компании

Дейности за насърчаване на диалога

Дейностите са насочени към създаване на рамка за по-нататъшно сътрудничество в области от потенциален интерес за регионалните стейкхолдъри.

- * **Публичен диалог;**
  - * **Организиране на курсове** за участниците в програмата FORREGION;
  - * **Подготовка на анализи и оценки**, включително по дейностите по програмата.
- Изследователският съвет поддържа непрекъснат диалог с основните участници в иновационните системи и целта е този диалог да се засили и развие, за да се подобрят още повече регионалните и национални иновационни дейности, базирани на научни изследвания.
- Сътрудничеството с други регионални и тематични мрежи, включително на европейско равнище, също е очакван ефект от изпълнението на планираните дейности.

Швейцария

Междукантонални регионални иновационни системи Приложение на идеите за интелигентна специализация в сърцето на Европа

Защо

ДОБРА ПРАКТИКА

Като държава, която не е членка на ЕС, Швейцария е извън радиуса на влияние на RIS3. Новата регионална политика обаче осигурява финансиране за междукантонални регионални иновационни системи (RIS), които подпомагат изграждането на мрежи с представители на бизнеса, образователните институции, изследователските институти и публичния сектор.

RIS са свързани с функционални (най-общо междукантонални и в някои случаи трансгранични) икономически зони, в които основните участници в иновационния процес си сътрудничат в мрежите. Финансирането на проектите за регионални иновационни стратегии и подкрепа за МСП се съчетават с други федерални програми, управлявани от Швейцарската агенция за насърчване на иновациите INNOSUISSE. В момента в Швейцария има 6 регионални иновационни системи.

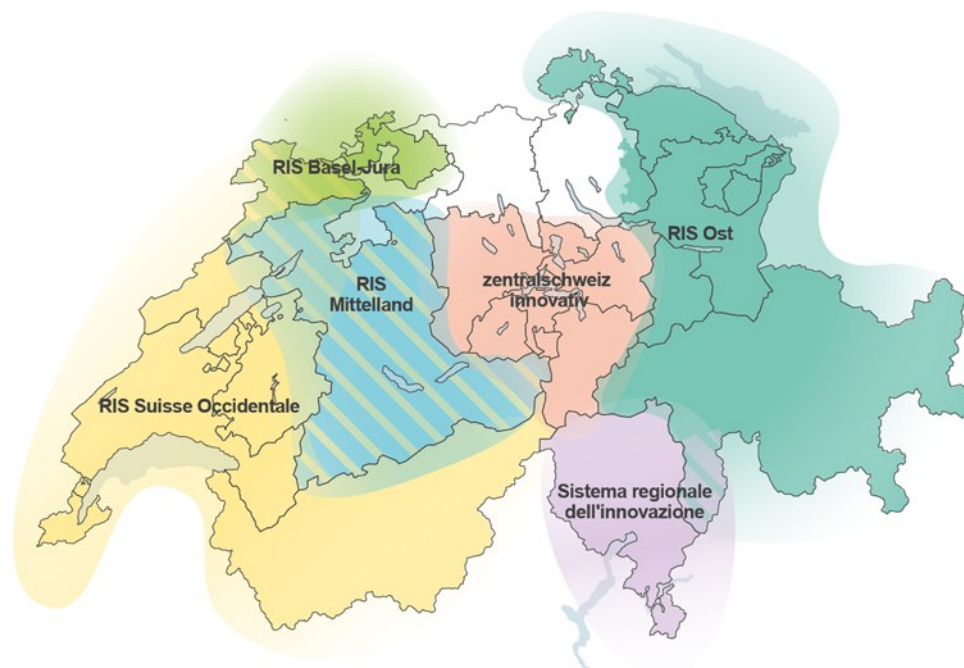
Съгласно новата регионална политика, федералното правителство подкрепя кантоните в техните усилия за насърчване на иновациите в регионите, преди всичко планинските и селските и граничните райони. Основните цели на политиката са: а) повишаване на конкурентоспособността на регионите; б) генериране на добавена стойност и; в) подкрепа за създаването и защитата на работните места в тези региони, предотвратяването на обезлюдяването на отдалечени региони и премахването на регионалните различия.

В подкрепа на процеса на

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

През януари 2018 г. INNOSUISSE замени Изпълнителната комисия за технология и иновации. Тя подкрепя основаните на научни изследвания иновации в интерес на индустрията и обществото с цел повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия в Швейцария. INNOSUISSE има годишен бюджет от около 200 млн. швейцарски франка, които в по-голямата си част се насочват за финансиране на иновационни проекти. INNOSUISSE подкрепя 10 национални тематични мрежи (NTN), които помагат за обединяването на научните изследвания и бизнес средите и засилването на трансфера на знания и технологии. NTN са национални мрежи, специализирани в конкретна иновативна тема. Осигуряват достъп до инфраструктура, изследвания, и потенциални партньори. Те предоставят възможности за работа в мрежа и обмен на идеи с представители от различни области, създавайки условия за напредък в развитието на иновационния капацитет.

INNOSUISSE предоставя т.нар. „ИНОВАЦИОННИ ЧЕКОВЕ“, за да подпомогне достъпа на МСП и стартиращите фирми до научно знание, нови технологии и финансиране. Иновационните чекове възлизат на 15 000 швейцарски франка и финансират НИРД-ориентирани услуги като разработване на концепции, подготовка на иновационни проекти или анализи на потенциала за трансфер на технологии от публичен партньор за научни изследвания.

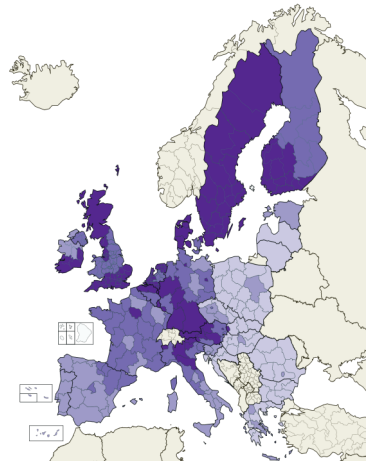
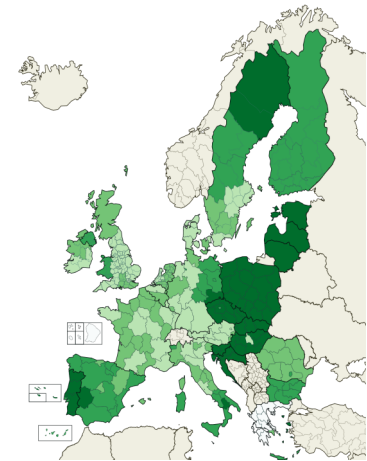
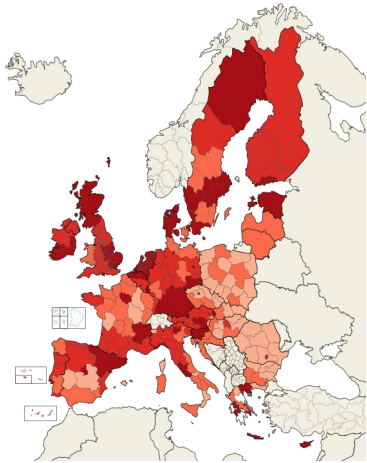

Международното сътрудничество и участието в европейските рамкови програми за научни изследвания остават основен приоритет за Швейцария. Тя е асоцииран партньор към програма „Хоризонт 2020“, програма „Еразъм +“ и много други. Швейцария е член на големи европейски инициативи като Euratom, ESA, ESS, ILL, COST и е домакин на големи международни проекти и инфраструктури като CERN и европейския FET флагман „Human Brain Project“.

Швейцария е европейски и световен лидер по отношение на иновациите. Швейцарската икономика е една от най-либералните и конкурентни икономики в света. Ниските капиталови разходи, стабилната валута, силната покупателна способност, умереното данъчно облагане, системата на федерализъм, икономическата и политическата стабилност гарантират високо ниво на сигурност на инвестициите. Швейцария предоставя идеалната среда за научноизследователска и развойна дейност, особено в областта на науките за живота и ИКТ и оптимални условия за привличане на международно признати изследователи и експерти.

Анализите на иновационната политика в Швейцария отразяват спецификата на швейцарския подход към иновациите, който се съчетава с пряката демокрация и силния подход на участие. Европейските стратегии RIS3 подчертават значението на т.нар. тройна спирала за стимулиране на иновациите на национално и регионално ниво, а всички свързани инициативи акцентират върху необходимостта правителството, академичните среди и промишлеността да работят във взаимодействие. Иновационната политика на Швейцария не се отличава съществено от тази на други съпоставими страни и региони, въпреки че това не се прави на базата на единна координирана иновационна стратегия на всички нива на управление.

Швейцария е избрала подход, адаптиран към своя специфичен контекст. Що се отнася до конкретните възможности за сътрудничество, Швейцария се отличава с развити Национални тематични мрежи, които са особено силни в технологиите за вертикална интеграция като Biotech, Medtech, Fintech, Киберсигурност, Роботика, Индустриален дизайн и т.н. Наред с това, швейцарските регионални иновационни системи активно подкрепят интернационализацията на техните компании и изследователски центрове.

България

Северен централен район за планиране Електронно обслужване и инструмент за вземане на решения на територията на община Габрово

Защо

ДОБРА ПРАКТИКА

Община Габрово внедри Географска информационна система (ГИС) на основата на данни за икономическото и иновативното развитие на местните компании и научните звена, организирани под формата на интерактивни карти. Онлайн инструментът подкрепя усилията на администрацията на Община Габрово при анализи на иновационния потенциал на местната икономика и тенденциите за неговото развитие, демонстрация и разпространение на резултати и вземане на решения в подкрепа на местното развитие.

Удобният за потребителите интерфейс на ГИС осигурява платформа за сътрудничество между местни предприемачи, стартиране на нови иновативни проекти и привличане на инвеститори. Наред с това, ГИС позволява провеждането на задълбочени анализи на основата на официални макро данни, предоставяни от Националния статистически институт, които се актуализират ежегодно. Платформата предлага нови за страната функционалности за синтез и достъп до обществена информация и електронни услуги за гражданите и бизнеса.

<https://gishub.gabrovo.bg/>

В подкрепа на процеса на

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

- * Основава се на анализ на потребностите на заинтересованите страни
- * Предлага възможност за задълбочено изследване на регионалната среда и потенциала за създаване на уникални конкурентни възможности
- * Помага за интегриране на процеса на мониторинг и оценка в осъществяването на всички етапи по разработване и изпълнение на политиката за интелегентна специализация

Иновационната стратегия за интелегентна специализация на България е разработена на национално ниво. Инициативата за ГИС на община Габрово е пример за проактивно поведение на местната администрация в контекста на централизираната политическа рамка.

Очаквано ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Функционалностите на ГИС по отношение на анализ, вземане на решение, мониторинг и оценка могат да се използват като основа за преодоляване на някои от слабостите на регионалните икономики в България: ограничен набор от показатели на местно равнище за целите на стратегическото планиране, и недостатъчно взаимодействие между представители на бизнеса и научните среди поради недостиг на публични данни.

Разработването на ГИС е осъществено на основата на активна комуникация между представители на бизнеса, академичната общност и администрацията на Община Габрово с цел оптимизиране на функционалностите на системата. В процеса на използване на ГИС, всяко предприятие и организация, клиенти на системата, имат възможност да добавят и актуализират информация за профила си, основните дейности, пазари, изпълнявани и потенциални проекти.

Към момента, повече от 3500 местни предприятия, разположени на територията на Община Габрово, както и потенциални външни инвеститори и партньори, използват информация от ГИС.

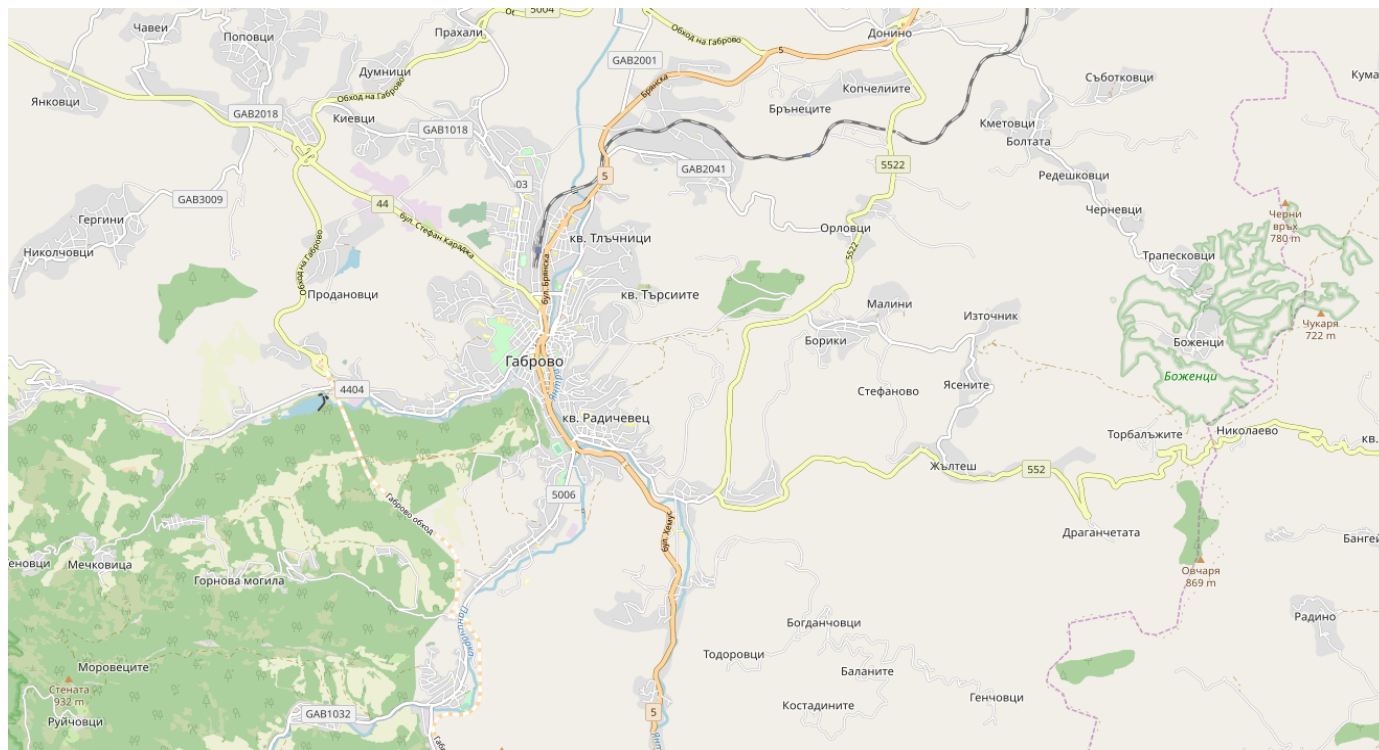
Между дългосрочните цели за използване и последващо развитие на ГИС в Община Габрово са и следните:

- * да се разработи и развие икономически профил на Общината с помощта на детайлен набор от показатели, което да позволи проследяване на състоянието и анализ на сравнителните позиции на фирмено и регионално равнище;
- * Да се интегрират интерактивни инструменти за визуализация на получените резултати с цел информизирането на широката общественост и привличането на

гражданите в процеса на местното управление и развитие.

От създаването си ГИС намира приложение при решаването на редица предизвикателства на регионално равнище. Използването на системата за целите на програмата за енергийна ефективност е изведено като добра иновативна практика в категорията „Иновации и отвореност към промени“.

Община Габрово е първата община в България разработила подобно приложение на ГИС, което да е в услуга и улеснение на гражданите на града.

Информационни източници:

AUSTRIAN CONFERENCE ON SPATIAL PLANNING (ÖROK) SERIES INDEX NO 199 POLICY FRAMEWORK FOR SMART SPECIALISATION IN AUSTRIA, Vienna, November 2016.

Göneng, R., B. Guérard AUSTRIA'S DIGITAL TRANSITION: THE DIFFUSION CHALLENGE ECONOMICS DEPARTMENT WORKING PAPERS No. 1430, ECO/WKP (2017) 62p 16-Nov-2017.

ECONOMIC STRATEGY LOWER AUSTRIA 2020

Evaluation of the Scheme for Research-based Innovation (SFI), Report for The Research Council of Norway, 31 January 2018.

Hans, S., Mapping of EU Member States'/regions', Research and Innovation plans & Strategies for Smart Specialisation (RIS3) on Bioeconomy, RTD/F1/PP-03681-201530.11.2016.

Hlács, A., Innovation in public procurement, October 11, 2013.

International Experience of Support for Innovation and Smart Specialisation: Australia, Japan, Mexico, Switzerland and Turkey, March 2019.

Innovative PROcurement techniques to support the GRowth of competitiveness for public services in EASTern Europe Publishable, Country report and cross analyses: assessment of literature review and interviews at national level, 07/11/2011.

IMPLEMENTING RIS3: THE CASE OF THE BASQUE COUNTRY, Extract prepared for the Multi-level Governance for Smart Specialisation, Peer Exchange & Learning Session Bilbao, 12th April, 2018.

Kevin Morgan (2016): Collective entrepreneurship: the Basque model of innovation, European Planning Studies, DOI: 10.1080/09654313.2016.1151483.

Midway evaluation of 17 Centres for Research-based Innovation (SFI-III), Evaluation Science and the Research System, Research Council of Norway 2019.

OECD (2011), OECD Reviews of Regional Innovation: Basque Country, Spain 2011.

Programme for User-driven Research-based Innovation (BIA), Research Council of Norway 2018.

Programme on Research-based Regional Innovation (FORREGION), Work programme Revised April 2017.

www.ecoplus.at

www.innova.eszak-alfold.hu

<https://gishub.gabrovo.bg>

<https://www.forskningsradet.no/en/about-the-research-council/programmes/forregion/>

<https://ppnt.poznan.pl>

<https://e-estonia.com>

<https://www.eurooffice.de>

Добри практики за разработване и реализация на политики за ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

Innovation and Business Support Programme
Applied Research and Communications Fund
www.arcfund.net